

Lekarz

221101

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Podstawowym celem pracy lekarza jest udzielanie świadczeń zdrowotnych, a w szczególności badanie stanu zdrowia, rozpoznawanie chorób i zapobieganie im, leczenie i rehabilitacja chorych, udzielanie porad lekarskich, z także wydawanie opinii i orzeczeń lekarskich. W zawodzie lekarza istnieje kilkanaście różnych specjalności – w podstawowych dziedzinach medycyny oraz w szczegółowych dziedzinach medycyny. Inaczej można podzielić je na zabiegowe (chirurg, anestezjolog) i nie zabiegowe (urolog, pediatra, dermatolog, internista). W szczegółowych dziedzinach medycyny są to np.: kardiolog, endokrynolog, diabetolog, gastrolog. W zależności od specjalizacji czynności wykonywane przez lekarza mogą się różnić. Lekarz w początkowej fazie kontaktu z pacjentem przeprowadza z nim wywiad. Poprzez komunikację werbalną uzyskuje informacje o dolegliwościach, a następnie bada chorego dotykając go, osłuchując słuchawkami, oglądając, uciskając określone miejsca, mierząc temperaturę, ciśnienie. W uzasadnionych przypadkach lekarz może skierować chorego na dodatkowe badania, pozwalające na postawienie trafnej diagnozy, np.: analizy krwi, moczu, posiewy, wymazy, usg, zdjęcia rentgenowskie. Czasami są również konieczne badania specjalistyczne wymagające nowoczesnej aparatury, np. rezonans magnetyczny, badania EEG, tomografia komputerowa. Podczas badania lekarz również w niektórych przypadkach korzysta z różnych narzędzi i urządzeń, np. młotek neurologiczny, pęseta, wziernik, spirometr, fotel ginekologiczny, tonometr (oznaczając ciśnienie tętnicze). W specjalizacjach zabiegowych lekarze dodatkowo korzystają z innych urządzeń i narzędzi niezbędnych podczas wykonywania operacji i zabiegów, np. skalpel, pęseta, młotek chirurgiczny, dłuto, wiertło, ssaki, nici chirurgiczne. Dla lekarza np. o specjalizacji ortopeda-traumatolog istotne znaczenie ma również korzystanie z narzędzi pozwalających na unieruchomienie uszkodzonej czy złamanej kończyny, np. druty, szyny, bądź w ostateczności założenie gipsu. W niektórych specjalnościach szczególne znaczenie ma diagnozowanie chorób, np. w radiologii na podstawie wyników usg, zdjęć, czy w patomorfologii przez ocenę wycinków narządów pod mikroskopem. Obok leczenia bardzo istotne znaczenie odgrywa profilaktyka chorób, np. medycyna pracy, lekarz rodzinny, pediatra, dermatolog, wenerolog, medycyna morska. Generalnie praca lekarza należy do prac lekkich z wyłączeniem określonych specjalizacji zabiegowych, jak np. chirurg, ortopeda, które określa się mianem średnio ciężkich. Lekarze medycyny mogą podejmować zatrudnienie zarówno w dużych szpitalach jak i mniejszych zakładach opieki zdrowotnej. Zdecydowanie spokojniejsza praca ma miejsce w przychodni, gdzie na ogół obowiązują stałe godziny pracy. Inaczej jest w szpitalu, gdzie lekarz ma obowiązek wypełnienia określonej liczby dyżurów dziennie-nocnych, sprawując stały nadzór nad chorymi. Lekarz cały czas podczas swej pracy ma kontakt z ludźmi, decydując o leczeniu, podawaniu leków, stosowaniu diety, prowadzeniu określonego trybu życia, ćwiczeniach rehabilitacyjnych, wizytach kontrolnych. Wypisuje recepty, prowadzi dokumentację medyczną. Niektórzy lekarze wykonują prace naukowo-dydaktyczną: przygotowują i wygłaszają wykłady, publikują artykuły w czasopiśmie, szkolą studentów i lekarzy przygotowujących się do specjalizacji.

Środowisko pracy

materialne środowisko pracy Praca lekarza odbywa się w budynkach – pomieszczeniach zamkniętych takich jak: szpitale – gabinety lekarskie, sale chorych,

ambulatoria, sale operacyjne; przychodnie, gabinety prywatne. Lekarz pogotowia musi być przygotowany do pełnienia swych obowiązków w różnych warunkach pogodowych udzielając pierwszej pomocy na miejscach wypadku. Lekarze również wyjeżdżają na tzw. wizyty domowe – zamawiane przez pacjentów, bądź wynikające z opieki np. nad ludźmi starszymi czy niemowlętami (tzw. wizyty patronażowe). Lekarz w swej pracy ma również styczność z wieloma czynnikami niebezpiecznymi i szkodliwymi dla jego zdrowia. Radiolodzy mają do czynienia ze szkodliwym promieniowaniem jonizującym i polem elektromagnetycznym, na sali operacyjnej i w ośrodkach intensywnej opieki medycznej lekarz styka się z gazami medycznymi (środki znieczulające) oraz substancjami alergennymi. Mając stały kontakt z osobami chorymi lekarz może zachorować na choroby zakaźne, szczególnie te wirusowe, np. infekcje górnych dróg oddechowych (angina) lub choroby zakaźne wieku dziecięcego (ospa, odra różyczka). Wykonując czynności zabiegowe i mając kontakt z krwią pacjenta jest narażony na wirusowe zapalenie wątroby (żółtaczkę zakaźną) i inne schorzenia przenoszone drogą bezpośredniego kontaktu. Ponadto istnieje również duże ryzyko zarażenia w przypadku dokonywania badań u osób zarażonych wirusem HIV. W niektórych specjalnościach istotny wpływ na pracę lekarza ma hałas, wynikający z pracy urządzeń medycznych monitorujących pacjenta. warunki społeczne Praca lekarza w bardzo dużym stopniu związana jest z bezpośrednim kontaktem z ludźmi. Polega ona na nawiązaniu kontaktu z chorym i jego rodziną, wyjaśnieniu celu i potrzeby leczenia, łagodzeniu lęku i niepokoju. W niektórych przypadkach narażona jest na konflikty z ludźmi. Dotyczy to przede wszystkim przypadków w stanach bezpośredniego zagrożenia życia chorego, konieczności poinformowania rodziny o ciężkiej chorobie czy śmierci bliskich osób. Wymagane jest indywidualne i bardzo taktowne podejście do określonego przypadku. Praca lekarza ma zwykle charakter indywidualny. Sam bada chorego, diagnozuje, podejmuje decyzje o działaniu leczniczym, wykonuje zabiegi. Dokonuje konsultacji z innymi lekarzami bardziej doświadczonymi lub reprezentującymi inną specjalność. Przede wszystkim w specjalnościach zabiegowych jest to również forma pracy zespołowej, dlatego ważna jest umiejętność pracy w grupie, wzajemne zaufanie, łatwość nawiązywania kontaktów, dobre stosunki międzyludzkie. Na co dzień lekarz współpracuje zarówno z innymi kolegami lekarzami jak i personelem pomocniczym (pielęgniarki, laborantki). warunki organizacyjne Lekarz pracuje w zależności od etatu około 6-9 godzin dziennie. Bardzo często organizuje sobie dodatkowe godziny w innym miejscu pracy. Przykładowo, będąc zatrudniony etatowo w szpitalu przyjmuje pacjentów w poradni, przychodniach przyzakładowych lub dyżuruje w pogotowiu. Będąc zatrudniony w szpitalu etatowo obowiązany jest do pełnienia całodobowych dyżurów. Oprócz opiekowania się chorymi lekarz musi prowadzić także dokumentację medyczną dotyczącą swoich pacjentów. Praca lekarza odbywa się zarówno w dzień jak i w nocy, w dni powszednie oraz święta. Praktycznie praca lekarza jest samodzielna, indywidualna, w mniejszym bądź większym stopniu nadzorowana przez przełożonego. Lekarz może występować w swej pracy w roli podwładnego (np. stażysta), ale również zwierzchnika (np. ordynator). W zasadzie lekarz pracuje w stałym miejscu pracy, czasami istnieje możliwość wyjazdów służbowych do innego miasta lub kraju, np. na konferencje naukowe, zjazdy, sympozja, kontrole. Charakter pracy jest nie zrutynizowany (każdy pacjent wymaga indywidualnego podejścia do niego jak i choroby). Lekarz odpowiada za bezpieczeństwo i zdrowie ludzi, ponosi odpowiedzialność społeczno-moralną i zawodową.

Wymagania psychologiczne

Najważniejszą wartość w pracy lekarza stanowi życie i zdrowie pacjenta, co uzasadnia stawianie lekarzowi wysokich wymagań etycznych i zawodowych. Wykonując swoje obowiązki, ma dostęp do największych tajemnic swoich pacjentów – powinien być dyskretny, obowiązuje go tajemnica lekarska wynikająca z kodeksu etyki lekarskiej.

Lekarz powinien lubić ludzi i umieć z nimi rozmawiać, posiadać umiejętność dostrzegania i wczuwania się w problemy innych ludzi, umieć łatwo nawiązywać kontakt zarówno z dziećmi, jak i ze starszymi oraz pragnąć przynieść chorym ulgę w cierpieniu, nawet jeżeli nie może przywrócić zdrowia. Nauka i wiedza medyczna są podstawowym narzędziem pracy lekarza. Wiedza z zakresu biologii, fizyki, chemii, psychologii jest bardzo potrzebna, ale zawód ten wymaga także zaangażowania emocjonalnego. Chorzy oczekują czasem bardziej, współczucia, "dobrego słowa", niż przepisania właściwych tabletek. Lekarz powinien być sumienny, dokładny i spostrzegawczy, aby nie przeoczyć nawet drobnych objawów chorobowych. Musi umieć myśleć i wyciągać wnioski, kojarzyć fakty, określać związki przyczynowo-skutkowe co pozwoli mu postawić dokładne rozpoznanie i zlecić właściwe leczenie. Powinien mieć dobrą pamięć ze względu na konieczność przyswojenia obszernej wiedzy fachowej (nazwy anatomiczne po polsku i po łacinie, nazwy chorób, leków). Dobra pamięć jest także bardzo przydatna nie tylko w uczeniu się, ale i w zapamiętywaniu historii chorób pacjentów. Pracując w zmieniających się warunkach i sytuacjach, powinien umieć się do nich dostosować i nie zważając na drobiazgi, zajmować się sprawami zasadniczymi. Bardzo ważna jest również u lekarza odporność emocjonalna czyli opanowanie w sytuacjach trudnych (np. chirurg, lekarz pogotowia) i zdolność do efektywnych działań mimo wynikających jakichkolwiek trudności. Dobrze, aby potrafił organizować pracę sobie i innym, potrafił podporządkować się szefom (ordynatorowi, kierownikowi przychodni) i równocześnie umiał pełnić rolę przełożonego niższego personelu - pielęgniarek, salowych, rejestratorek. Praca lekarza w niektórych specjalnościach ma charakter pracy zespołowej (np. chirurg), dlatego ważna jest umiejętność pracy w grupie, wzajemne zaufanie, dobre stosunki interpersonalne (współdziałanie na sali operacyjnej). Do sukcesów w pracy lekarza konieczna jest dyspozycyjność, dawanie oparcia innym, poczucie zrozumienia, a także miły sposób bycia. Niekorzystnie rzutują takie cechy jak; opryskliwość, obojętność, lekceważenie, nerwowość, pośpiech w pracy. Do cennych cech lekarza należy również umiejętność szybkiego podejmowania decyzji, pracy w szybkim tempie nabierająca szczególnego znaczenia w sytuacjach zagrożenia życia pacjenta, gdy konieczne jest podejmowanie natychmiastowych działań. W wielu specjalnościach ważne są zdolności manualne (okulista), a w specjalnościach zabiegowych (chirurg, ginekolog) są one wręcz niezbędne. Lekarze, którzy mają kontakt z dużą ilością urządzeń technicznych (radiolog, anestezjolog) powinni znać zasady ich działania i umieć je obsługiwać, w czym pomocne są zainteresowania techniczne. Zainteresowania naukowe niezbędne są w pracy w uczelniach i w instytutach. Umiejętności dydaktyczne istotne są zwłaszcza dla nauczycieli akademickich, ale inni lekarze też często biorą udział w szkoleniu studentów i osób zdobywających specjalizację. Ze względu na stały postęp medycyny, lekarz powinien odczuwać potrzebę stałego rozszerzania swej wiedzy i uczestniczyć w szkoleniach i kursach, a także czytać prasę fachową.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca lekarza zalicza się do prac lekkich (niektóre specjalności określa się jako pracę średnio ciężką, np. ortopedia, rehabilitacja medyczna). Przy podejmowaniu pracy nie obowiązują szczególne wymagania zdrowotne. Ważny jest ogólnie dobry stan zdrowia, zwłaszcza, aby sprostać nocnym dyżurom, wysoka sprawność fizyczna na przykład podczas wykonywania wielogodzinnych operacji czy praca w pogotowiu ratunkowym odbywająca się czasami w różnych warunkach pogodowych. W specjalnościach wymagających precyzji, np. chirurgia, okulistyka, szczególnie ważna jest sprawność rąk, palców i dobry wzrok. Przeciwwskazaniami do wykonywania zawodu lekarza są choroby psychiczne, nosicielstwo przewlekłych chorób zakaźnych, dysfunkcja kończyn górnych, zniekształcenia ogólne ciała. W niektórych specjalnościach nie zabiegowych dopuszcza się zatrudnienie osoby z dysfunkcją kończyn dolnych czy niedosłuchem np.

radiologia, patomorfologia - są to jednak sytuacje wyjątkowe i dotyczą raczej osób, które stały się niepełnosprawne będąc już lekarzami.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Warunkiem podjęcia pracy lekarza jest ukończenie wyższych studiów na wydziale lekarskim akademii medycznych. Studia trwają 6 lat. Kończąc je, uzyskuje się tytuł lekarza medycyny. Po studiach obowiązuje odbycie nie krótszego niż 12 miesięcy stażu podyplomowego w podstawowych dziedzinach medycyny (interna, pediatria, chirurgia, ginekologia). Lekarz odbywający staż podyplomowy wykonuje zawód na podstawie ograniczonego prawa wykonywania zawodu lekarza. Lekarz odbywający staż jest praktycznie cały czas pod kontrolą lekarza – opiekuna. Stażysta nie jest uprawniony do wystawiania recept oraz wydawania opinii i orzeczeń lekarskich. Po zaliczeniu stażu (zdaniu egzaminu) otrzymuje się prawo wykonywania zawodu. Następnie można ubiegać się o specjalizację. Nowe zasady uzyskania specjalizacji określa rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy stomatologów (Dz.U. nr 31). Z tych przepisów prawnych wynika, że liczbę osób, która będzie mogła rozpocząć specjalizację w poszczególnych dziedzinach będzie ustalał Minister Zdrowia i Opieki Społecznej po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Lekarskiej. Nie wszyscy chętni będą mogli utworzyć specjalizację. Lekarz będzie odbywał specjalizację według programu opracowanego przez Centrum Metodyczne Kształcenia Podyplomowego, zatwierdzonego przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Przyszły specjalista będzie musiał zaliczyć zajęcia praktyczne i teoretyczne, uczestniczyć w zabiegach, kursach i szkoleniach oraz pełnić dyżury lekarskie na określonych oddziałach szpitalnych. Nowe przepisy wprowadzają jednostopniowość specjalizacji. Mogą ją prowadzić tylko placówki określone przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Wniosek lekarza o otwarcie wybranej specjalizacji przyjmować będzie właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata wojewódzki ośrodek metodyczno-organizacyjny dwa razy w roku: do 15 maja i do 15 grudnia. Przygotowanie do egzaminu specjalizacyjnego odbywa się w okresie od 2 do 6 lat w zależności od dziedziny medycyny. Jest to egzamin państwowy, zorganizowany centralnie poza jednostką szkolącą. W związku z niedoborem lekarzy rodzinnych najwięcej etatów rezydenckich jest dla lekarzy, którzy ukończyli staż i chcieliby kontynuować specjalizację z zakresu medycyny rodzinnej. Specjalizacja ta trwać będzie 4 lata. 6 lat w zakresie np. chirurgii ogólnej, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, ginekologii i położnictwa, urologii. Ponadto lekarz powinien wykazać się znajomością przynajmniej jednego z języków obcych :angielskiego, niemieckiego, francuskiego, aby móc korzystać z literatury fachowej. Przydatna jest umiejętność pracy na komputerze.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

W zawodzie lekarza występują duże możliwości rozwoju kariery zawodowej. Po ukończeniu studiów lekarz pracuje na stanowisku stażysty, następnie asystenta, jeśli natomiast posiada etat naukowy są to kolejno stanowiska asystenta, adiunkta, docenta, profesora. Kolejne szczeble awansu w hierarchii zawodowej uzyskuje się w miarę zdobywania specjalizacji i tytułów naukowych (np. doktora) . Nowe zasady uzyskania specjalizacji określa rozporządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy stomatologów (Dz.U. nr 31). Przyszły specjalista będzie musiał zaliczyć zajęcia praktyczne i teoretyczne, uczestniczyć w zabiegach, kursach i szkoleniach oraz pełnić dyżury lekarskie na określonych oddziałach szpitalnych. Nowe przepisy wprowadzają jednostopniowość specjalizacji. Mogą ją prowadzić tylko placówki określone przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Przygotowanie do egzaminu specjalizacyjnego odbywa się w okresie od 2 do 6 lat w zależności od dziedziny medycyny. Ukończenie specjalizacji uprawnia do zajmowania stanowisk kierowniczych (ordynator, kierownik zakładu, przychodni, instytutu).

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Występują dość ograniczone możliwości podjęcia pracy w zawodzie lekarza przez osoby starsze. Lekarz, który nie wykonuje swego zawodu po ukończeniu studiów przez okres dłuższy niż 5 lat (zgodnie z „ustawą o zawodzie lekarza, art. 10.3), ma obowiązek odbycia przeszkolenia oraz powiadomienia o tym właściwej okręgowej rady lekarskiej. Wymóg ten jest spowodowany bardzo szybkim tempem rozwoju wiedzy medycznej, zmieniającymi się metodami leczenia oraz wykorzystaniem w coraz większym zakresie wielu urządzeń technicznych (komputery, aparatura medyczna).

Możliwości zatrudnienia

Zawód lekarza jest zawodem dość często spotykanym, ilość zatrudnionych utrzymuje się na podobnym poziomie. Lekarze zwykle są pracownikami sfery budżetowej. Pracują w szpitalach, przychodniach, instytutach, ostatnio coraz częściej w spółdzielniach lekarskich i gabinetach prywatnych. Lekarze znajdują zatrudnienie na terenie całego kraju, zarówno w mieście, jak i na wsi. Dość dobre warunki zatrudnienia lekarzy występują w okolicach województw: mazowieckiego, łódzkiego, wielkopolskiego. Znacznie gorzej sytuacja kształtuje się w rejonach województwa podkarpackiego, lubelskiego, podlaskiego. Największa liczba pracuje jednak w dużych miastach - zwłaszcza tych, w których mają swe siedziby akademie medyczne. Najwięcej spośród osób kończących medycynę jest chętnych do podjęcia pracy w miejskim szpitalu, bowiem przyspiesza to i ułatwia zdobycie specjalizacji. Dlatego o tego rodzaju etaty jest więc najtrudniej. Najmniej lekarzy pragnie pracować na wsi, z dala od szpitali, w których mogliby się szkolić. Zgodnie z ustawą o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, środki na opiekę zdrowotną pochodzą ze składek osób ubezpieczonych i dopłat z budżetu państwa na usługi specjalistyczne, szczególnie kosztowne. Zarządza tymi Narodowy Fundusz Zdrowia. Na rynku usług medycznych, dobrze prosperują indywidualne i specjalistyczne praktyki lekarskie. Część lekarzy prowadzi praktyki prywatne bez współpracy z NFZ. Lekarze podejmują często dodatkową pracę: dodatkowe dyżury na oddziałach szpitalnych, dyżury w pogotowiu ratunkowym lub punktach pomocy doraźnej;

Zawody pokrewne

Lekarz dentysta Biolog Lekarz weterynarii Epidemiolog Farmaceuta Rehabilitant Mikrobiolog Technik analityki medycznej

Polecana literatura

Robert Berkow, M.D. „MSD MANUAL” podręcznik diagnostyki i terapii (pierwsze wydanie polskie) Wrocław 1995 Urban&Partner Alicja Chwalibogowska-Podlowska „Leki współczesnej terapii” Split Trading 1996 Wydawnictwo Fundacji PB Buchnera Bojydar Latkowski „Otorynolaryngologia” – podręcznik dla studentów medycyny i stomatologii Warszawa 1995 Wydawnictwo Lekarskie PZWL Witold Orłowski „Nauka o chorobach wewnętrznych” – (w VIII tomach) Warszawa 1992 wydanie II Wydawnictwo Lekarskie PZWL Tadeusz Kielanowski „Etyka i deontologia lekarska” Warszawa 1985 Wydawnictwo Lekarskie PZWL Piotr Zaborowski „Filozofia postępowania lekarskiego” Warszawa 1990 Wydawnictwo Lekarskie PZWL